

EKONOMİDE GÖRÜNÜM

Burak Arzova
burak.arzova@nbe.com.tr

Büyüme verileri ekonomiyle ilgilenenler açısından yüksek öneme sahip verilerdir. Geçmişe ait bir veri olsa da özellikle incelenen ülkenin temel büyüme kaynaklarını görmek, bu alanların cari dönemde sürdürülebilir olup olmadığının analizini yapmak, sektörlerin büyüme olan katkısını görüp ileri yönlü politikalar üretmek açısından büyüme verisinden faydalanılır.

Büyüme yüksek geldiğinde hükümetler açısından bir övünç kaynağı olarak sunulurken, büyümeden refah payı alınmadığı sürece halk açısından bir anlam ifade etmeyen, büyüdük denilmesine rağmen geniş halk kitleleri tarafından hissedilmediği zaman rakamdan öteye gitmeyen veridir büyüme verisi.

31.08.2023 Perşembe günü Türkiye 2. Çeyrek Büyüme verisini karşıladı.

Türkiye ikinci çeyrekte %3,8 büyüdü. Bir önceki çeyreğe göre de %3,5 büyüme gerçekleştirdi. Her ikisi de oldukça kuvvetli veriler. Benim beklentimle uyumlu.

Önceki çeyreklere benzer bir yapı ile hanehalkı tüketimi büyümenin yine lokomotifidir. Fakat büyümede en ciddi sorun ithalattaki artış. Üstelik bu artışın sanayi üretiminin %2,6 azaldığı bir dönemde gerçekleşmiş olması çok dikkat çekici. Sanayi üretimindeki azalışın bir sebebi yaşadığımız büyük deprem felaketi iken diğeri ihracat pazarlarındaki daralma. İhracatçının pazar kaybına ilişkin serzenişlerinin ne kadar haklı olduğunu da görmüş olduk. Sanayi üretimindeki daralma hizmetler sektöründeki yüksek büyüme ile telafi edilmiş. Bu kadar yüksek bir ithalattasürdürülebilir bir büyüme mümkün değil.

Çeyreklik bazdaki büyüme çıktığı açığının ne kadar yüksek olduğunu da gösteriyor bize. İç tüketimin büyüme-

Büyüme kuvvetli geldi ancak dengelenmeye ihtiyacımız var

ye katkısı 10 puandan fazla. Stok etkisinin azalmış olması bir düzeltme olarak kabul edilebilir.

Tarım sektörünün büyüme olan katkısı ise yine manşet büyümenin oldukça altında. Burada yapılacak çok iş var. Köklü ve kalıcı tarım politikalarına ihtiyacımız var.

İşgücü ödemelerinin Gayrisafi Katma Değer içerisindeki payı %34,3 olarak gerçekleşmiş. Sermaye kesimi yine büyümeyi çalışanlardan fazla hissetmiş.

Şimdi artık bu veriler geride kaldı. 2. Çeyrekte bu yana ülkede epey bir değişiklik oldu.

Bu değişikliklerden en önemli Türkiye Ekonomik Modeli olarak sunulan ancak büyük bir sosyal ve ekonomik deney olan ekonomik uygulamalar terk edilmeye başlanması.

Yeni Merkez Bankası Yönetimi piyasa beklentisi üzerinde sert bir faiz artışı ile sıkı para politikasına yönelik adım attı. Bu adımların devam edip etmeyeceğini göreceğiz. Ancak politika metninden yaptığımız çıkarım sıkı para politikasına devam edileceği yönünde.

Şimdi hem ülke içi şartlara hem de dışsal etkilere daha fazla odaklanarak bundan sonraki çeyreklerde büyümenin nasıl gerçekleşebileceği, büyümenin kompozisyonunun nasıl olabileceğine odaklanmak gerekiyor.

Burada birkaç haftadır Çin büyümesinin zayıflamasına dikkat çekmeye çalışıyorum.

Harvard Üniversitesi tarafından hazırlanan ekonomik atlası göre Çin incelenen 133 ülke arasında ihracatta birinci sırada. Dünyanın üretim merkezi.

2021 rakamlarına göre Çin'in net ihracatında ABD'nin payı %25,82 iken Hollanda'nın %4,60, Hindistan'ın %4,44, İngiltere'nin %4,35, Polonya'nın %2,43 ve Türkiye'nin payı da %1,73.

Çin Küresel ticaretin tartışmasız en büyük oyuncularından biri. Bloomberg verilerine Swift Ödeme Sis-

teminde Amerikan Doları'nın payı %46,46 ile Ağustos 2023 de rekor kırsada, Çin Yuan'ının payı % 3,06'ya çıkmış gözüküyor. % 2'ler seviyesinden hızlı bir yükseliş göze çarpıyor. Bu yükselişin ardında elbette Rusya'ya uygulanan ambargonun etkisi de çok büyük.

Geçtiğimiz Cuma (25.08.2023) Çin'in resmi haber ajansı Xinhua, Çin Hükümetinin, yerel yönetimlerin, büyük şehirlerde ipotek sahibi olan kişileri, ilk kez konut satın alan kişi olarak kabul edilmekten- tamamı geri ödenmiş olsa bile- alıkoyan bir kuralın kaldırmasını önerdiğini bildirdi.

Çin Maliye Bakanlığı 27.08.2023 Pazar günü bir açıklama yaparak, Pazartesi gününden itibaren geçerli olmak üzere hisse senedi alım satımlarında uygulanan damga vergisini %0.1'den %0.05'e indirileceğini duyurdu. Bu karar önemli Zira Çin, damga vergisini %0.3'ten %0.1'e düşürdüğü 2008 yılından bu yana ilk kez indirdi. Halka arzlara da sınırlama getiriliyor.

Çin'den çıkan yabancı yatırımcı tekrardan Çin'e çekilmeye çalışılıyor.

Fakat lokomotif sektör emlak piyasasında işler hiç iyi gitmiyor. Çin emlak hisseleri Perşembe günü, bir zamanlar ülkenin satış açısından en büyük geliştiricisi olan Country Garden'ın rekor zarar bildirimini (7 milyar Dolarlık zarar) ve China Vanke'nin hisse satışını iptal etmesinden sonra düşüş yaşadı. Çin emlak sektörü yenilenen bir likidite kriziyle karşı karşıya.

Sebepler düzeltilmeyince sonucu değiştirmek için atılan adımlar ya saman alevi gibi hemen sönüyor ya da etkisi sebebi değiştirmeye yetmiyor.

Çin İmalat Satın Alma Yöneticileri Endeksi (PMI) Perşembe günü (31.08.2023) 5. Ay üst üste eşik değer 50'nin altında geldi. 50'nin altında kalınan her veri daralmaya işaret olarak kabul ediliyor. İmalat dışı (Tarım ve Hizmetleri kapsayan PMI) 51 geldi ve kıl payı 50 üzerinde gerçekleşti. Ancak yine de beklentilerin altında kaldı. Çin ekonomisi zayıf tüketim, düşük fabri-

ka üretimi ve emlak sektöründe süregelen krizle mücadele ediyor.

Sadece Çin verileri değil örneğin Güney Kore'ye baktığımızda yine Perşembe günü gelen sanayi üretimi verisi aylık -%0,4 beklenirken -%2 olarak geldi. Perakende satışlarda da daralma var. Japonya'da yine sanayi üretimi beklenenden fazla daraldı.

Küresel ticarete büyük ağırlığı olan Çin dahil Doğu Asya ülkelerinde bir yavaşlama göze çarpıyor. Bana kalırsa Batı'dan beklenen durgunluk Doğu'dan geliyor.

İçeride sıkı para politikası uygulamasının devamının iç talepte bir daralmaya sebebiyet vereceği çok açık. Her ne kadar ihracata yönelik seçici kredi politikası uygulansa ve Eximbank kredilerinde artışa gidilse de dış talep koşulları çok iç açısı değil.

İstanbul Sanayi Odası tarafından sağlanan İhracat İklim Endeksi geçtiğimiz ay Türkiye'nin ihracatında önemli paya sahip ülkelerde ihracat ikliminin negatife döndüğünü görmüştük.

Üçüncü çeyrekte bu etkiler tam olarak görülmesi bile dördüncü çeyreğin daha zorlu geçebileceğini düşünüyorum. Gayrisafi sabit sermaye oluşumunun sınırlı katkısı yine devam edecek gibi duruyor. Dördüncü çeyrekte ithalatın aşağıya doğru çekilmesi büyüme kompozisyonunu olumlu olarak etkileyebilir.

Buradaki temel bilinmezlik bir yandan Merkez Bankası enflasyonla mücadele ederken diğer taraftan hükümetin büyümeden ne kadar feragat edebileceği. Hem yüksek büyüme gerçekleştirelim hem de enflasyonla mücadele edelim diye bir gerçeklik yok.

2024 yılı Yerel Seçimleri öncesi büyümeyi canlı tutmak adına atılacak genişleyici politika adımları, ücret artışları son çeyrek büyümesine dopping etkisi yaratırken, bu aynı zamanda enflasyonla mücadeleden vazgeçmek anlamına da geleceği için yakın gelecekte görünen en büyük risk gibi duruyor.

İTHİB EĞİTİME YATIRIM YAPMAYA DEVAM EDİYOR

İstanbul Tekstil ve Hammaddeleri İhracatçıları Birliği (İTHİB), sürdürülebilir ihracat hedeflerinin gerçekleştirilmesi çerçevesinde tekstil sektörünün nitelikli istihdamını artırmak için önemli adımlar atmaya devam ediyor.

İTHİB, mesleki ve teknik eğitimde iş dünyasının ihtiyaç duyduğu nitelikli işgücünün yetiştirilmesine katkı sağlamanın en etkili yolunun eğitim olduğu düşünüyor. Sektörün geleceğini şekillendirmek ve sürdürülebilir bir tekstil ihracatı için nitelikli işgücünü teşvik etmek konusundaki kararlılığını sürdüren İTHİB, bu farkındalıktan hareketle yeni projeler geliştirmeye devam ediyor. Bahse konu projelerden biri de İTHİB'in Şehit Büyükelçi Galip Balkar Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nin hamiliğini üstlen-

mesi oldu. Lise, aynı zamanda günümüzde tekstil sektörü içinde ve akademik anlamda önemli isimlerin mezun olduğu bir okul olarak da dikkat çekiyor. 22 Ağustos'ta İTHİB Yönetim Kurulu Başkanı Ahmet Öksüz, **İstanbul Sanayi Odası (İSO)** Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçıvan'ı Dış Ticaret Kompleksi'nde ağırladı. Gerçekleşen toplantıda Şehit Büyükelçi Galip Balkar Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi hamiliği, İTHİB ve İSO arasında imzalanan bir protokolle İTHİB'e devrildi.